

Csillog-e a szemedben az életöröm? – Beszélgetés Elek László jezsuita szerzetessel

MEGSZENTELT ÉLET – 2025. május 1., csütörtök | 19:40

Mit adhat a fiataloknak egy lelkinap, amelynek programjában általában a lelki témájú előadás, a gyónás és a szentmise is helyet kap? Hogyan tartanak lelkinapot a jezsuiták kilencszáz diáknak? Miként vezetik a rájuk bízottakat a hit útján? Elek László jezsuita szerzetessel beszélgettünk, aki közel tíz éven át foglalkozott ezekkel a kérdésekkel a miskolci Fényi Gyula Jezsuita Gimnázium iskolalelkész

IGAZSÁGOSABB
ÉS TESTVÉRIEBB VILÁGOT!
30 ÉV UTÁN

Az Új Ember könyvesbolt ajánlata
Tegyük meg azt, ami rajtunk áll!

– Miből indultak ki az iskolában a lelkinapok elméleti megalapozása, illetve gyakorlati megvalósítása során?

– Amikor megkezdtem a munkát Miskolcon, a gimnáziumunkban már létezett egy gyakorlat, amelynek meghatározó eleme volt az interaktivitás, továbbá az, hogy diákok vezetnek diákokat, és tanárok is csoportvezetők. Nagy Bálinttal mi ehhez adtuk hozzá a tapasztalatainkat, melyek a cserkészetből, a Regnumból, a Szentjánosbogár közösségből és úgy általában az életből származtak. Évről évre módosítottuk ezt a programot, sokak – öregdiákok, diákok, tanárok – segítségével, egy csapatban működve. Aztán a tanulmányaim révén Bostonba kerültem, ahol megismertem James W. Fowler hitstruktúrafejlődés-elméletét, és lényegében megtaláltam benne az elméleti alapjait annak, amit mi a gyakorlatban már jó ideje alkalmaztunk.

– Mi ennek az elméletnek a lényege?

– A hit az emberi gondolkodással együtt formálódik, fejlődése hosszú folyamat. James Fowler szerint

”

az emberi hit különböző struktúrákon megy keresztül, ahogyan növekszik, érik. Ez nem azt jelenti, hogy ha valaki előrehaladottabb szakaszban van, akkor jobb ember is, hanem inkább azt, hogy egyre összetettebb módon tudja megélni a hitét.

A kisgyermek még konkrét képekben gondolkodik Istenről, míg egy felnőtt már absztraktabb szinteken éli meg a transzcendenssel való kapcsolatát. Az élettapasztalataink, az interakcióink és az önreflexió mind hozzájárulnak ahhoz, hogy a hitünk változzon. Fejlődése tehát nemcsak intellektuális, hanem érzelmi és spirituális folyamat is, amelyben az ember egyre tágabb perspektívából képes érzékelni önmagát, a világot és Istent. Ha ismerjük ezeket a hitfejlődési szakaszokat, arra építhetünk a lelkinapok során.

– Fowler felfogásában a hit az emberi élet alapvető orientációja, az a mód, ahogyan az ember értelmet és célt ad az életének, de nem vallásos értelemben. A jezsuita szerzetes számára mit jelent a hit?

– Katolikusként egy személyes Istenben hiszünk, aki szeret, akivel az ember kapcsolatban lehet.

”

A hit nem elvont fogalom, hanem élő kapcsolat Istennel. Ezt senkire sem lehet ráerőltetni, inkább olyan környezetet kell kialakítani, amely lehetővé teszi ezt a találkozást.

Ahhoz, hogy a kapcsolat létrejöjjön, a diák részéről is nyitottságra van szükség. A legtöbb egyházi iskolában többségben vannak azok, akik nem hívők, vagy azt mondják magukról, hogy nem azok, ugyanakkor van valamilyen transzcendens kapcsolatuk, találkozásuk a Mindenhatóval, amit talán nem is tudnak megfogalmazni. A mi célunk az, hogy segítsük kibontakozni ezt a kapcsolatot. A hit ajándék, amit nem lehet kikényszeríteni vagy

megtanulni, ugyanakkor tudatos életmód és értékrend is. Ez a kettősség nagyon fontos: a hit egyrészt Isten ajándéka, másrészt pedig egy olyan út, amelyen az embernek tudatosan járnia kell. Senkitől nem lehet elvárni, hogy már azelőtt hitelesen megélje a keresztény értékeket, mielőtt maga is megtapasztalta volna Isten szeretetét. Ezért a hitoktatás és a lelkinapok során az elsődleges célunk az, hogy a diákok személyes tapasztalatokon keresztül érezzék meg, mit jelent a keresztény hit és az isteni szeretet.

– Hogyan lehet kilencszáz diáknak hatékony lelkinapot tartani?

– A lelkinapok az egyházi év kiemelt időszakaihoz kapcsolódnak, például húsvéhoz, karácsonyhoz. A napot közösen indítjuk, és már ekkor szóba kerül a fő mondandó, ami nagyböjtben például gyakran a bűnbocsánat, a megtisztulás. Fontos, hogy a programokban először mindig a tapasztalatból induljunk ki, és onnan vonatkoztassunk el: emlékezz vissza arra, amikor szeretve voltál, és utána beszéljünk Isten szeretetéről. A kezdés tehát nem prédikáció, hanem valami megélés. A lényeg, hogy nem elmagyarázzuk a témát, hanem egy történettel, egy szentírási résszel, képpel, hangulattal vezetjük be a fő témát. A lelkinap egyik kulcseleme a szimbólumok használata, ez segít kézzelfoghatóvá tenni az üzenetet, és közben mélyebb összefüggésekről mesél. Nagyon fontos a kiscsoportban való beszélgetés is. Hiszünk a diák csoportvezetőkben, ők jelentik a korcsoportnak megfelelő megoldást. Külön képzést nyújtunk számukra, amelyben maguk is megélik azt, amit azután átadnak a többieknek, így ebből a saját élményből indulhatnak ki. Felelősséget kapnak, de biztatást és segítséget is. A lelkinapon emellett elmaradhatatlan a játék. Ha ügyesek vagyunk, akkor ez is a témánkhoz kapcsolódik. Szeretjük továbbá, ha valamilyen aktív tevékenység is helyet kap a programban, például a kézművesség. Az élmények kapcsolódnak az érintéshez, a szagláshoz, az ízeleléshez, hogy minél több hatás érje az embert. A lelkinap lezárása is közös program, s valamiképpen szerepet kapnak benne a csoportok által készített szimbólumok, amelyekből összeállhat egy nagyobb, közös egész. A programnak része mindezekén túl a vezetett ima is. A lelkinap időnként misével ér véget, de ez nem törvényszerű, hiszen a mise nem könnyen befogadható azok számára, akik nem gyakorolják a vallást. Ha nincs mise, akkor van egy imádságos esemény, amelyen megáldjuk a csoportokban készült szimbólumokat.

– Mi tekinthető sikernek egy lelkinap esetében?

– Nehéz ezt meghatározni. Szeretünk mindent mérni, de itt hogyan és mit mérjünk? Fontos számot vetni azzal, hogy jól dolgozunk-e, érdemes megvizsgálni, hogy

ténylegesen kire hatunk. De semmiképpen nem lehet a mérce az, hogy a diák magától hányszor megy el szentmisére. Abban nekünk, Miskolcon is rossz a statisztikánk.

”

Számomra az jelenti a mércét, hogy csillog-e a tanulók szemében az életöröm, a remény. Milyen emberek lesznek? Olyanok, aki ki tudnak állni a jóért, akik látják, hogy az élet nem csak róluk szól, akik tudják szeretni magukat és a másikat is?

Mindez nekem összefügg a tekintettel.

Egyetlen lelkinap alatt senkiből nem lesz hívő. A néhány órás lelki program nem változtatja meg az embereket, de az már számottevő lehet, ha éveken keresztül részt vesznek ilyen alkalmakon. Közvetlenül az esemény után összejövünk a csoportvezetőinkkel, és megosztjuk egymással a tapasztalatainkat. Sokat számít, hogyan érezték magukat a diákok, de nem ez az egyetlen és perdöntő szempont. El kell fogadni, hogy mindig van olyan kiscsoport, ami nem sikerül jól, mindig van olyan diák, akit nem

érünk el a programokkal. És azt is tudnunk kell, hogy a legmélyebb sokszor máshol van, mint gondoltuk, mert a diákság nem onnan indult, ahonnan feltételeztük. A legfontosabb visszajelzés számunkra az, amikor az öregdiákok elmesélik, hogy az iskolában megélt lelki tapasztalatok meghatározóak voltak a későbbi életükben.

– A jezsuita gyakorlatban a lelkinap egy nagy felépítmény része.

– Egy iskola nem attól lesz keresztény, hogy évente kétszer lelkinapot tart, s ilyenkor meghív valakit, akinek az előadásából a többség semmit nem ért. Az lenne a jó, ha ezek az alkalmak az iskola egész éves lelki programjának, szellemiségének kiemelkedő pontjai lennének. A miskolci gimnáziumban minden reggel háromperces imával indul a nap, amit rádión keresztül, élőben vezetnek a diákok a saját stílusukban. Negyedévre vállalják ezt a feladatot, általában kettesével, tanári, lelkészi kísérés mellett. A napindítás az övék, ez így előbb és hitelesebb. Emellett minden délben, az ötödik óra elején elhangzik egy háromperces egzámen, ami tulajdonképpen rátekintés arra, hogy hol tartunk, hol van jelen a napunkban Isten. Ennek a vezetésére tanárokat kérünk fel. A gimnáziumban osztályonként és évfolyamonként is tartunk egy másfél napos lelkigyakorlatot, amikor elvonulunk; a Bükkben van egy házunk erre a célra. Minden iskolában vannak olyan tanárok, diákok, akikre építeni lehet, akik – Miskolcon Paráznak neveztük el ezt a lelkeségi csoportot – belülről melegítik át az egész közösséget. Mindez persze nem egyik pillanatról a másikra jött létre, hanem sok-sok verejték árán, fejlődés révén.

– A jezsuita hagyomány, az iskoladrámák, a látványos szertartások mindig nagy hangsúlyt helyeztek az átélésre. Mihez ragaszkodnak ebből?

– A lelkinapok során gyakran alkalmazunk színpadi elemeket, dramatikus megjelenítéseket, a liturgiákon pedig a zene, a fények és az illatok is segítik a mélyebb lelki átélést. Ugyanakkor hiszek abban, hogy a felnőtt hitben nem a külsőségek számítanak. Misére az Istennel való találkozásért megyünk, ami nem közvetlenül függ érzelmektől, érzelmi hatásoktól. Mégis, ha olyan légkört teremtünk, ami megnyitja a szívet, azzal elő tudjuk segíteni a találkozást. Ezért jó, ha a lelkeségi programokon jelen van a képiség, a játékosság. A fejlődésben segíthet a látvány, és a fáradt, fásult léleknek jót tesznek az érzelmi hatások. A rorátén például csak gyertyafény világít, ami a lélekre is hat. Használunk tömjént is, hogy érezzük az illatát, és a liturgia közösségi élmény legyen. A látványelemeknek a mélyebb lelkeség felé kell segíteniük a diákokat, azzal a céllal alkalmazzuk ezeket, hogy teret nyissunk, és létrejöjjön a találkozás Istennel.

– Sok iskola átvette a jezsuita gyakorlatot, és vannak szép számmal olyanok is, akik érdeklődnek Önöknél a lelkinapok szervezéséről.

– Lehetőség van arra, hogy egy diákcsoportunk felkerekedik, és egy másik iskolában megtartja a lelkinapot. Egy következő lépés, hogy az adott iskola elhozza hozzánk a tanulóit egy képzésre, ahol felkészülhetnek arra, hogy ők maguk vezessék a lelkinapot. [Megjelent egy kézikönyvünk *Ugye lángolt a szívünk!?* címmel](#), amely Szent Ignác-i szellemiségű kiscsoportos iskolai lelkinapok szervezéséhez nyújt gyakorlati útmutatást. Mobiltelefonra optimalizált honlapon is elérhető, és öt lelkinap kidolgozott anyagát tartalmazza. Ez jó kiindulópont lehet. Azt szoktam mondani az érdeklődőknek, a lényeg az, hogy elkezdjék valahol. Nem kell rögtön egy évekre szóló, kész projekt. Elég, ha figyelnek arra, hogy az adott helyzetben éppen mi szól a diákjaiknak.

”

Lehetnek bátrak: ha tudjuk szeretni a ránk bízottakat, és ha van saját tapasztalatunk Isten szeretetéről, akkor van mit átadnunk.

A „hogyan” pedig tanulható, gyakorolható. Bízunk magunkban, az Úrban és az Úrral való közös szolgálatban!

Fotó: Lambert Attila; Merényi Zita (archív)

Trauttwein Éva/Magyar Kurír

Az interjú nyomtatott változata az Új Ember 2025. április 13–20-i ünnepi számában jelent meg.